

Palatul
Palatul
Palatul

de

JUSTIȚIE

SERIE NOUĂ, NR. 11-12, 1996

La simpozionul organizat de Uniunea Juriștilor din România din 26 noiembrie 1993, CORNELIU COPOSU l-a evocat pe avocatul IULIU MANIU arhitectul Marii Uniri de la 1918. (În pag. 3: evocarea „Juriștii Iuliu Maniu și Corneliu Coposu — modele morale ale vieții politice românești” făcută de dl. Emil Ghilezan, la 2 decembrie 1996, tot la Uniunea Juriștilor)

**Juriștii IULIU MANIU și CORNELIU COPOSU
modele morale ale vieții politice românești**

dru Vaida-Voievod, așa încât sunt oarecum născut în Partidul Național, mai târziu P.N.Ț.R.

Ei bine, am crescut, la 20 de ani, mi-am luat și eu diploma de avocat, tatăl meu a decedat, eram avocat la Cluj și aveam succes. Într-o bună zi, prin anul 1935, îl vedeam pe Maniu când venea la Sovata, mă mai mângâia pe cap, câte o dată, mai îmi dădea mâna...

În 1936, președintele organizației din Cluj, Valentin Poruț, mi-a spus „Domnul președinte Maniu vrea să te vadă”.

M-am dus să-l văd în casa unui profesor Roman Boilă, rudă cu Maniu, și m-a întrebat Maniu: „Da tu faci politică?” I-am răspuns: „Domnule președinte, nu mă interesează”.

Zice Maniu: „Nu se poate, tu cu familia ta... nu se poate, trebuie să faci. Tu de astăzi ești șeful Tineretului Național Țărănesc din Ardeal”.

Se întâmplase că era epoca în care, sub umbra gloriei regale, fugeau o mulțime de importanți membri ai P.N.Ț. atrași de guvernele regale care se pregăteau și care peste un an sau doi au și declarat Dictatura regală sub forma Frontului Renașterii Naționale.

„Domnule președinte, dar ce fac eu, eu nu m-am ocupat de politică, nu mă interesează”. A, spune Maniu, și asta e tipic pentru Maniu, eu nu dau sfaturi iepurelui ce să facă în pădure”.

Ei, de atunci, până la arestarea lui, am fost aproape zilnic, dar nu atât cât Coposu, care era secretarul lui personal, împreună cu Maniu. Mai precis ne vedeam cam la două-trei zile. Îl însoțeam în diferite călătorii și am învățat multe de la dânsul.

Era un jurist..., nu era un ideolog. Maniu nu avea ideologie. Avea câteva principii. Când trebuia să ia o decizie, decizia trebuia să corespundă acestor principii. Morală creștină, democratic națională, justiție socială.

Era un om lipsit de orișice dorințe personale, nu era ușor să faci politică alături de Iuliu Maniu. Iu-

Dar evenimentele continuau. Dictatura era tot mai aspră, tot mai necugetată. Pe Maniu îl însoțeau din când în când la Bădăcini sau la câte o manifestație, ca aceea de la Sibiu, pentru mitropolitul Șaguna, sau la București, unde mergea adesea.

Odată însoțindu-l la Bădăcini, la întoarcere, eram pe drum, a fost chemat repede la București. A.L. hotărât că se va imbarca în tren la Ciucea. Ne-am oprit la gară la Ciucea și mi s-a spus că trenul expres dintre Oradea și București nu se oprește la Ciucea. Maniu spune: „Ce mă fac eu, trebuie să mă duc la București?”.

Am zis, „lasă aranjez eu”. M-am dus la șeful gării și i-am spus: „ascultă domnule, e domnul Iuliu Maniu aici, fost prim ministru, oprește dumneata trenul să se urce în tren și să ajungă de urgență la București, unde a fost chemat”. Când i-am spus că eu am îndrăznit să opresc trenul împotriva regulamentului numai nu m-a bătut. Până la urmă a trebuit să accepte situația, s-a suit în tren și a plecat la București.

O scenă interesantă, dintr-o altă categorie. Am intrat în vagonul restaurant și Maniu a comandat un grapefruit, care se servea tăiat în jumătate și cu linguriță. La el jumătate și crezând că i s-a adus zahăr, ia solnița și toarnă sare pe fruct. Eu am rămas înmărmurit. N-am spus nimic. L-am văzut pe Maniu că a strâmbat din nas, dar a mâncat. A luat apoi cealaltă jumătate. Și iar ia solnița și pune din nou... sare. Atunci n-am mai putut și am sărit: „Domnule președinte, v-am văzut, ai pus odată, din greșală, sare. Dar acuma, din nou?”.

„Da, zice, prima dată am greșit; a doua oară m-am pedepsit că nu am fost atent prima oară, și am greșit”. Acesta era Iuliu Maniu.

Iuliu Maniu, care respecta legea, în timpul războiului nu mai avea cămăși. Iar hainele lui, purtate, și mereu întoarse, aveau când buzunarul de la piept în stânga când în dreapta. Manșetele cămășilor le purta acum întoarse pe dos,

comandantul suprem al trupelor aliate din Orientul Apropiat. Telegrama era adresată lui Iuliu Maniu și mareșalului Antonescu. Maniu le avea pe o bucată de hârtie, în buzunărașul de la vestă. Făcea câte 10-15 pași prin cameră, scotea hârtiuța din buzunar, le citea și iarăși le pune la loc. Și iarăși făcea 10-15 pași prin cameră și iarăși scotea hârtiuța. Textul trebuia decodificat. Decodificarea s-a făcut în felul următor. Maniu nu avea codul. Codul îl avea unul cu numele Rică Georgescu, director general al Societății de Petrol Româno-Americane, un prieten foarte bun al lui Iuliu Maniu, care conducea și radioul clandestin care făcea legătura cu Cairo. Dar Rică Georgescu a fost arestat, era în pușcărie și nemții cereau să fie condamnat și executat.

Maniu s-a dus la Antonescu și i-a spus „uite domnule, el n-a făcut spionaj, el face numai raporturile și legăturile pe care trebuie să le avem cu dușmanii în eventualitatea că războiul se va pierde și atunci țara va avea nevoie de aceste legături”.

În fine, Rică Georgescu descifra telegramele, acestea se întorceau la Maniu, se făceau răspunsurile convenite, până când s-a ajuns la 23 august.

Tratatul de fapt și cu Cairo și cu aliații au fost duse de Iuliu Maniu. Cam în același timp, când au sosit condițiile de armistițiu, au început unele tratative la Oslo, în Suedia, între ambasadorul sovietic acolo, doamna Kolontai, și ambasadorul român Fred Nanu. Și se spunea, și se spune și astăzi, că condițiile pe care doamna Kolontai le-a comunicat României pentru Antonescu ar fi fost ceva mai favorabile decât cele care au sosit ulterior de la Cairo. Și se spune de ce nu s-a tratat cu rușii? Nu s-a tratat cu rușii pentru că Maniu a hotărât că dacă se face un armistițiu, acest armistițiu să nu fie numai respon-

sabilitatea rușilor și să fie asociați aliații din Europa occidentală, de la care să se poată cere să se răspundă pentru eventuala nerespectare a condițiilor armistițiului.

Și așa s-a ajuns la 23 august.

Amicul Coposu, care era tot timpul alături de Maniu și care a moștenit de la el ideea și sentimentul și felul intransigent în a susține interesele generale ale poporului român le-a continuat după ce a fost 17 ani în pușcărie și mai apoi a refăcut P.N.Ț.

Pe mine providența m-a scutit de încercările prin care a trecut Coposu.

În ziua când Iuliu Maniu, Mihailache, Coposu și toată conducerea P.N.Ț. a fost arestată, la 14 iulie 1947, pe mine nu m-au găsit. Nu eram acasă. Mi-am dat seama de ce se întâmplă, m-am ascuns, șase luni am stat ascuns, iar mai apoi am luat toiagul pribegiei împreună cu soția mea. Eram tineri, am trecut pe jos frontiera în Ungaria, apoi cea dintre Ungaria și Austria și așa mai departe. Așa am ajuns în occident, unde a trebuit să-mi fac o nouă existență și, în același timp să mă ocup, pe cât a fost posibil și de interesele și de propaganda pentru binele țării.

Pagină realizată de
Titus ANDREI

În ziua de 2 decembrie a.c. Uniunea Juriștilor din România a organizat în cadrul ciclului „Restituiri” un moment omagial cu tema „Juriștii Iuliu Maniu și Corneliu Coposu, modele morale în viața politică românească”.

În cadrul acestei manifestații a luat cuvântul domnul Emil Ghilezan, apropiat colaborator al celor două ilustre personalități omagiate.

Cu acest prilej, domnul Gavril Ioșif Chiuzbalan, președintele Uniunii Juriștilor din România, a înmănat domnului Emil Ghilezan „Diploma de onoare” și „Medalia de merit” ale Uniunii Juriștilor.

În încheierea reuniunii a fost prezentată înregistrarea video a conferinței cu tema „Avocatul Iuliu Maniu, arhitect al Marii Uniri”, pe care Corneliu Coposu a ținut-o în cadrul simpozionului consacrat de către Uniunea Juriștilor din România celei de a 75-a aniversări a Marii Uniri de la 1918.

Redăm mai jos câteva fragmente din cuvântul domnului Emil Ghilezan.

„Numai un regim democratic ne poate în-tări țara și neamul”.

Iuliu Maniu

REMEMBER

Pe Iuliu Maniu pot să spun că l-am cunoscut de când m-am născut. În fapt, aveam 6-7 ani în 1918-1919. Tatăl meu era avocat și el era pe front, și nu știu în ce împrejurări mama mea se găsea cu mine și cu fratele meu, în acel moment, la Budapesta, unde băntuia revoluția comunistă, așa zisă a lui Bella Kun. În acel moment se găsea la hotel Ritz din Budapesta, ținută ostatecă, mama lui Iuliu Maniu împreună cu sora lui, călugăriță, sora Clara. Mama mea era cu încă o familie de români, Barbu, de la Hălmaj. Umblam noi copii prin sate, duceam haine pe care le schimbam pe câte o găină, pentru făină pe care mai apoi mama le împărțea și cu mama și cu sora lui Maniu.

Deci am fost manist de când m-am născut. După aceea, crescând, tatăl meu era primul procuror al curții de apel din Cluj, după Adunarea de la Alba Iulia, fratele mamei mele, tot jurist, fusese unul dintre secretarii Adunării de la Alba Iulia, un alt unchi de al meu, Aurel Lazăr, de la Oradea, în casa căruia s-a redactat Declarația citită în parlamentul maghiar de Alexan-

nu maniu nu umbla după putere. Iuliu Maniu nu vedea ceea ce se va întâmpla mâine în evenimentele politice ale țării sau ale lumii, el vedea întotdeauna pentru poimâine. Deci văzând poimâine, nu căuta puterea. Deci, alături de Maniu, nu era posibilitatea să faci carieră. Pe Iuliu Maniu însuși nu-l interesa puterea decât în condițiile în care considera el că este suficientă ca să poată să-și aplice un program care să conducă țara (acolo unde trebuie). Cam prin acei ani, 1935-1936, l-am cunoscut și pe Corneliu Coposu. Corneliu Coposu, terminase studiile de drept, dar nu-l interesa practicarea dreptului, a magistraturii sau avocaturii, îl interesa ziaristica. Scria foarte bine, scria articole foarte bune. Atunci a avut și prima lui întâlnire cu justiția, deși nu practica dreptul. Era prin anii 1936. A scris un articol în care ataca Dictatura care se pregătea, regală.

A fost arestat și încarcerat la curtea marțială din Cluj unde a stat vreo 3-4 săptămâni. Eu am fost acela care l-a apărat și după cele 3-4 săptămâni Corneliu Coposu a fost eliberat fără să i se mai facă vreun proces.

ca pe rața nu te mai putea purta, fiind rupte.

Domnule președinte, faceți-vă niște haine — îi spuneam.

A, nu, îmi răspundea, până nu se termină războiul și nu mă pot întoarce la Bădăcini, nu-mi fac haine.

Atunci, cu Coposu și cu nepotul lui Maniu, Cornel Pop, am hotărât să-i luăm o cămașă din dulap și să-i fabricăm o duzină de cămăși. I le-am făcut și i le-am dus în dulap.

Cine mi-a pus aceste cămăși — a strigat exasperat Maniu când le-a văzut —, eu nu le port! Nu le port! eu nu vreau să le port.

Atunci, ca să le poarte, totuși, când a ieșit din casă i-am luat cămășile vechi și i le-am ars, așa a ajuns să aibe cămăși.

În timpul războiului...

Aveam probleme; erau legăturile care se făceau cu Cairo, prin Barbu Știrbei, cu știința lui Antonescu, firește, și pe urmă, prin Constantin Vișoianu.

La 20 aprilie 1944, prin intermediul telegrafului clandestin pe care-l aveam în București, au sosit condițiile de armistițiu de la Cairo, semnate de generalul M. Wilson,

Cu trei ani în urmă, la un colocviu organizat de Uniunea Juriștilor, evocând personalitatea lui Iuliu Maniu, pe care l-a numit arhitect al „Marii Uniri”, marele om politic Corneliu Coposu a făcut unele „corecturi” la desfășurarea și interpretarea Actului de la 1 Decembrie 1918. Redăm unele dintre ele:

◆ S-a afirmat că Unirea de la Alba Iulia s-a făcut sub scutul armatei române. Un mod deliberat de a falsifica istoria. Căci, artizanii Unirii au convenit ca armata română, care trecuse într-adevăr Carpații, să nu se apropie 100 de km de Alba Iulia pentru a nu fi invocată opresiunea armată asupra hotărârii plebiscitare de la 1 decembrie 1918. Acest demers oficial în numele Comitetului Național Român s-a făcut la 25 noiembrie și a fost respectat cu sfințenie. Paza Marelui Adunări Naționale de la Alba Iulia a făcut-o armata de ardeleni încropită în septembrie-octombrie la Viena, iar armata română a păstrat consemnul riguros neapropiindu-se (100 km) de reședința Marelui Adunări Naționale — Alba Iulia.

Dacă armata română, care putea foarte ușor să înainteze încă 100 de km neavând nici un fel de rezistență în drum, ar fi fost prezentată la Unire, ce ni s-ar fi reproșat după Trianon? Că Alba Iulia nu a fost decât efectul unei presiuni militare exercitate de armata română.

◆ O altă eroare — născută din semidoctism și din necunoașterea Istoriei — a fost aceea că 1 decembrie este o „găselniță” a guvernelor post-revoluționare. Nu-i adevărat! Noi, românii am sărbătorit, începând cu 1919, an de an, ziua de 1 decembrie ca sărbătoare a Unirii tuturor românilor. Abia regimul comunist a interzis această sărbătoare. În mod formal, ea totuși a continuat să se sărbătorească într-o manieră semiclandestină. 1 decembrie a intrat în tradiția noastră după 1918.

Nevoia imperioasă de o istorie decentă a evenimentelor care să arate situația reală, adevărul nostru istoric — în special din perioada interbelică și post-belică — este indispensabilă.